

בנת ג'ביל - מצא את האויב, רתק אותו וכתר אותו

גל פרל , ראש תחום יבשה במטה מה"ד ועורך ראשי של כתב העת "בין הקטבים" 29.04.2026

חזבאללה מרחב אבטחה קרב הגנה רצועת ביטחון

מרחב האבטחה שתפס צה"ל בלבנון הוא מענה חלקי מאוד, שכן חזבאללה יכול לירות רקטות וכטב"מים גם לטווחים ארוכים יותר. החזקת השטח, לצד היערכות נכונה של הכוחות, משרתות את האינטרס הישראלי, במיוחד לנוכח העובדה שהמציאות לא בהכרח טומנת תפניות חיוביות

בנת ג'ביל, מראה כללי לכיוון דרום, ינואר 1989. ברקע רכס מארון א'ראס. צילום עמית אבידן

במערכה הנוכחית בלבנון, מבצע "כתר הארי", יצא צה"ל לתמרון הגנתי בשטחים נוחים ושולטים בלבנון כדי להיערך בהם ולהגן טוב יותר על יישובי הצפון. לכאורה, ההבנות שהושגו בסיום מבצע "חצי הצפון" אפשרו לצה"ל חופש פעולה רב בלבנון והיערכות הגנתית משופרת בגבול לבנון ובשטחה. על כן, אף שעוד מוקדם לדון בכך, יש לבחון הצורך במערכה נוספת בלבנון.

עולה השאלה: מדוע פעילות צה"ל ביבשה הייתה הגנתית בעיקרה ולא חיפשה לפגוע במרכזי הכובד של האויב בדרום לבנון, בהתאם לגישת התמרון? באיחור מה צה"ל ריכז מאמץ ותקף ביעילות את מרכז הכובד של חזבאללה בעיירה השיעית בנת ג'ביל (בדומה למבצע "ליטני" ולא כפי שעשה ב־2006). כיצד הפעלת כוח זו, ובעיקר היערכות צה"ל לאחריה, משפרים את היציבה של ישראל בלבנון, מה גם שזו אינה הזירה הפעילה היחידה כעת?

מה היה לנו שם?

צה"ל לחם כמה פעמים בבנת ג'ביל, כאשר במלחמת לבנון השנייה היא הייתה מרכז הכובד של חזבאללה בדרום לבנון. ב־23 ביולי 2006 יצאה עוצבת הגליל, בפיקוד תא"ל גל הירש, שכללה את חטיבות גולני, הצנחנים וחטיבת השריון 7, למבצע "קורי פלדה" שמטרתו לפשוט על העיירה, לשלוט עליה ולפגוע בפעילים ובאמל"ח בה ובכפר הסמוך עינאתא -

שם היו ערוכים 100–150 פעילי חזבאללה, ובהם כ־40 מאנשי הכוח המיוחד של הארגון. כעבור שלושה ימי לחימה נתקל אחד הגדודים במספר רב של מחבלי חזבאללה. בסופה של לחימה עיקשת, רצופה כשלים טקטיים, פיקודיים ומנהיגותיים, ובכלל זה מיקום המג"ד הרחק מזירת הקרב, פעולה באופן כמעט חד־חילי, היעדר תחבולה ועוד, הצליחו כוחות צה"ל להפוך את הקערה, להרוג כ־30 פעילים ולפגוע ברבים נוספים.¹ למעשה, בקרב זה פעלו הכוחות בדפוס פעולה המותאם לבט"ש (בעיקר באיו"ש) ולא למלחמה, ללא אש משמעותית מקדימה, ללא כוחות שריון והנדסה צמודים לכוחות החי"ר וללא הדדיות מספקת בין הכוחות. לפיכך נוצרה נקודת חולשה, מעין "קרב הוגן" בנקודת המפגש עם האויב, שבמסגרתו הגיעו הכוחות ביחסי עוצמה חלשים יחסית. המבצע הסתיים כעבור שבוע.

ב־7 באוגוסט יצאו כוחות עוצבת הגליל למבצע נוסף – "שינוי כיוון 10" – והפעם הוטל עליהם לכבוש את העיירה. לחטיבות שהוזכרו קודם נוספה חטיבת השריון מילואים 847. קרב זה נוהל בצורה טובה יותר, מתואמת יותר ובהתאם לתורת הקרב של צה"ל ובמהלכו נפגעו פעילי אויב רבים. עם זאת גם במהלכו לא נכבשה העיירה כולה. הקרב גם כלל, כדרכם של קרבות בשטח בנוי, לא מעט אירועי ירי דו"צ של כוחותינו.² המלחמה ההיא נחשבה, למרות תוצאה אסטרטגית סבירה בסך הכול, לכזו שבה נכשלו כוחות היבשה של צה"ל, שפעלו לא פעם באופן מגומגם, מהוסס ולא נחוש דיו.³

בספרו צבא ההייטק וצבא הפרשים ביקר תא"ל (מיל') גיא חזות את הפעלת הכוח במלחמה, וטען כי אפשר היה להפעיל את כוחות היבשה של צה"ל טוב יותר. כך למשל, "לצה"ל הייתה הזדמנות בתחילת מלחמת לבנון השנייה להציג הדגמה מערכתית לחזבאללה על המחיר שהוא עלול לשלם אם לא יחדל להמטיר אש לעבר ישראל. כיבוש המתחם המוגן של מארון א־ראס היה צריך להיעשות עם חטיבת חי"ר סדירה הכוללת גדוד טנקים, גדוד הנדסה, גדוד ארטילריה וסיוע מהאוויר של מסוקי קרב ומטוסי קרב".⁴ צק"ח שכזה היה מסוגל להכריע ולכבוש כל מתחם כזה של חזבאללה, בוודאי בכשירות שבה היה הארגון מצוי ב־2006.

המונח "הדגמה מערכתית" לקוח מעולם המבצעים מבוססי האפקטים (EBO – Effects Based Operations),⁵ והוא חסר במידת מה, שכן הוא מניח שהאויב יפרש את הפעולה כפי שהתוקף התכוון. בפועל לא פעם התברר כי האויב "לא הבין" את המסר. לכן מוטב היה לנסח זאת כתקיפת מרכזי כובד בהתאם לגישת התמרון במבצעי כוחות היבשה: גישה תחבולנית במהותה המחייבת לאתר נקודת תורפה, ליצור אותה או לנצלה כדי למוטט את האויב באופן שלא יוכל להתאושש. גישת התמרון מחייבת הכרה מיטבית של האויב, של היערכותו, של נכסיו החיוניים, של מרכזי הכובד ושל תורפותיו כדי לנצלם להכרעתו.⁶ ריכוז מאמץ של כוחות ומשאבים כדי להכריע במקסימום כוח ומינימום זמן מרכזי כובד היא חלק יסודי בגישה זו.

כך או כך, ב־20 ביולי 2006 נקלע גדוד הסיוע של הצנחנים בלחימה במארון א־ראס למפגש עם עשרות פעילי חזבאללה. הפגיעה בשני טנקים שהיו עם הפלוגה חייבה אותם ללחום ללא סיוע צמוד של השריון. הכוחות הפגינו מיומנות טקטית גבוהה, פגעו בפעילים רבים ובסיוע אווירי וארטילרי פגעו בנוספים. בקרב נהרגו כ־20 פעילים ולסיירת היו כשלושה פצועים.⁷ צה"ל כבר נלחם ביעדים אלה בעבר. במבצע "ליטני" (1978) איגפה חטיבת ביסלמ"ח (828) את מארון א־ראס ממזרח,⁸ ובו בזמן תקף כוח שני מוצבים מצפון לבנת ג'ביל וסגר על העיירה מצפון, התמקם על ציר בנת ג'ביל–תבנין ותפס את צומת צף אל־הוא, צומת מפתח במרחב. החטיבה כבשה את העיירה,⁹ כ־180 מחבלי אש"ף נהרגו בקרב וארבעה חיילי צה"ל נפלו. המהלך כולו ארך כיממה.

לוחם מאוגדה 98 בבנת ג'ביל, אפריל 2026

בנת ג'ביל – אחת ולתמיד שתיים

אף שחזבאללה נפגע קשה במערכה בקיץ ובסתיו 2024 (סיכולי הבכירים, גריעת היכולות, מתקפת הביפרים והתמרון המוגבל בקו הכפרים הראשון במבצע "חיצו הצפון") וגם לאחר מכן - הוא הצטרף ללחימה ויורה על לב ישראל ועל יישובי הצפון. בסוף המערכה ב־2024 תפס צה"ל מוצבים בלבנון, טיהר והרס עמדות ומערכי חזבאללה בקו הכפרים הראשון הסמוך לגבול. בדיעבד, לא מן הנמנע שהישגי אותה המערכה שוקפו לציבור באופן לא מדויק, ואף ייתכן שנתפסו כמוצלחים מכפי שהיו בפועל. בשלב הראשון של המערכה הנוכחית פתח צה"ל בגל תקיפות אוויריות הולך וגובר על יעדי חזבאללה. בה בעת יצאו כוחות פיקוד הצפון למהלך קרקעי, הגנתי באופיו, ותפסו שטחים המאפשרים הגנה טובה יותר על יישובי הצפון.¹⁰

בחינת הלחימה בצפון מלמדת כי במהלך המערכה הנוכחית שב חזבאללה ומילא את ייעודו כשלוח (פרוקסי) איראני: הסטת קשב ופיצול מאמציה של ישראל, באופן המקשה עליה לפעול נגד איראן במעגל השלישי. יתרה מזאת, למרות המערכה שניהל צה"ל נגד הארגון מאז "חיצו הצפון", הצליחו כוחות רצ'ואן לשוב לדרום לבנון ולאיים בפשיטה על יישובי הגבול ועל מוצביו.¹¹ ניכר גם שינוי באופיו של הארגון. לאחר כעשרים שנה שבהן פעל כצבא טרור המבוסס על יכולות אש רקטיות ותלולות מסלול ועל כוחות פשיטה מתמרנים, שב חזבאללה לדפוסיו הראשוניים: ביזור שרשרת הפיקוד, העברת סמכויות למפקדי שטח וחזרה לדפוסים פעולה של ארגון גרילה. במרבית המקרים נמנע הארגון מלחימה התקפית ישירה בכוחות צה"ל ומחפש נקודות חולשה והיעדר ערנות.¹² כליו העיקריים הם טילי נ"ט, רחפנים וכטב"מים וכן צלפים.

בשבוע השני של אפריל 2026 החל צה"ל לכתר את העיירה בנת ג'ביל, לאחר שזיהה בה פעילי אויב ושמטוכה נורה חלק ניכר מהירי הרקטי והתמ"ס לעבר יישובי הגבול, ובהם אביבים ויראון. עיקר המשימה הוטל על אוגדה 98 בפיקוד תא"ל גיא לוי, שכללה שלושה צוותי קרב חטיבתיים, כוחות שריון, הנדסה וכוחות מיוחדים. אף שבמרחב דרום לבנון פועל חזבאללה ברובו כארגון גרילה וטרור, בעיירה עצמה נערך הארגון באופן סדור יחסית, הקים עמדות מבוצרות ומחסני אמל"ח ופעל ככוח צבאי לכל דבר.

התוכנית המבצעית שהוציאה אוגדה 98 לפועל כללה ריכוז מאמץ ותחבולה אפקטיבית. בראשית המבצע דחק צק"ח גבעתי, בפיקוד אל"ם נתנאל שמכה, הנע במהירות על גבי נמ"רים ממוגנים, את פעילי הארגון לאחור. השילוב בין מיגון, עוצמת אש ונחישות הלוחמים הפתיע את כוחות חזבאללה בעיירה. בה בעת השלימו חטיבות הצנחנים בפיקוד אל"ם רועי צוויג־לביא, והקומנדו בפיקוד אל"ם מרדכי (מורדי) וייס, תמרון רגלי שהידק את הכיתור והביא לפגיעה בפעילי חזבאללה רבים. לאחר השלמת הכיתור החלו כוחות האוגדה לדחוק את הפעילים, לסגור עליהם ולהשמידם בלחימה במבנים ומחוצה להם, והרגו כ־100 פעילי חזבאללה.¹³ נראה כי צה"ל מימש במהלך זה את הציווי המיוחס לגנרל צבא היבשה האמריקני ג'ורג' ס' פאטון: "מצא את האויב, רתק אותו וכתר אותו".¹⁴

הכוחות הוסיפו להדק את הכתר על העיירה, לטהר את המרחב שתפסו מתשתיות ואמל"ח ולפגוע במחבלים בהצלחה. ב־16 באפריל הושגה הפסקת אש בתיווך אמריקני בלבנון, מבלי שהושלם המבצע ומבלי שהתפנו הכוחות. בזמן שעבר מאז הוסיפו הכוחות לטהר ולהשמיד נכסי חזבאללה בשטחים שתפסו בעיירה ואף הרגו פעילי חזבאללה שנותרו בשטח שבשליטת צה"ל (שמכונה השטח שבתוך "הקו הצהוב").¹⁵

מהלך קרקעי בולט נוסף לחיוב היה התמרון המהיר שביצעה אוגדה 146, בפיקוד תא"ל בני אהרון, בגזרה המערבית, בגזרת החוף ובקו הכפרים השלישי. תחת האוגדה פעלו חטיבה מרחבית 300, בפיקוד אל"ם עומרי רוזנקרנץ, וחטיבת הצנחנים מילואים 226, בפיקוד אל"ם אביאל בלחסן, שכבשה שורה של כפרים, פגעו בפעילי אויב רבים, השמידו אמל"ח ותשתיות.¹⁶

הפעלת כוחות היבשה של צה"ל בבנת ג'ביל היא אירוע שאין להקל בו ראש. חזבאללה, בוודאי לאחר הפגיעה שספג במלחמת התקומה ("חרבות ברזל") וב"חצי הצפון" בפרט, הוא ארגון מוכה. חשוב לסכל את ניסיונו לייצר סיפור הצלחה ולשוב ולפעול כזרוע איראנית יעילה, ולהבטיח שיסיים את המערכה מוכה וחבול ככל האפשר. השילוב בין פגיעה בפעיליו באמצעות תמרון קרקעי בחזית ובין תקיפות אוויריות מדויקות בעומק, הפוגעות בבכיריו ובמערכיו, הוא חיוני. עם זאת, נותרות כמה שאלות עקרוניות.

הראשונה שבהן היא מדוע, לנוכח הדינמיקה שנוצרה עם פתיחת המערכה באיראן, לא יצא צה"ל כבר בימיה הראשונים למתקפה בעלת ערך - אווירית וקרקעית - נגד חזבאללה, שתבטיח חופש פעולה במעגל השלישי? שאלת ההמשך נוגעת לעיתוי: מדוע לא ריכוז פיקוד הצפון מאמץ ותקף את בנת ג'ביל מוקדם יותר, כמרכז כובד מובהק, שתקיפתו הייתה נושאת עמה גם ממד תודעתי על נרטיב הארגון? אומנם עצם הפעלת כוחות היבשה במערכה הייתה חיונית ועשויה להעיד על שינוי אפשרי - או לפחות נדרש - בגישת צה"ל להפעלת הכוח. במקום הסתמכות בלעדית על אש מנגד תמך צה"ל בשטח האויב, דחק את אוכלוסיית האויב צפונה והעביר את הלחימה לשטחו. אולם תמרון הוא כלי המחייב כיוון ברור ותכלית מוגדרת, ובמקומות שבהם הופעל כך - הושגו תוצאות מובהקות.

ואולם מראשית מבצע "כתר הארי" יזם צה"ל שורה של מהלכים לתפיסת שטח שלא היה ברור מה נועדו להשיג. הבולטת שבהן הייתה ניסיון כוחות אוגדה 98 לחצות את הליטני כחלק מתפיסת רכס עלי טהר. לאחר קרב שבו ספגו כוחות הצנחנים ויהל"ם הפגזה כבדה מחזבאללה, נהרג לוחם ונפצעו עשרות, החליטו בפיקוד הצפון ובאוגדה לבטל את המשימה, חרף רצונו של מח"ט הצנחנים להשלים אותה ולהישאר בשטח.¹⁷ למחרת לא ניסתה האוגדה לבצע שוב את המשימה, אלא הופנתה ליעד אחר - בנת ג'ביל. מהלך זה מציב את האירוע בניגוד ברור: או שלא היה מקום לצאת למבצע לחציית הליטני מלכתחילה, ולראיה בוטל; או שהיה למהלך ערך ממשי - ואז לא ברור מדוע לא הושלם.

לוחמי סיירת גבעתי לאחר קרב מול מחבלי רצ'ואן בבנת ג'ביל, אפריל 2026

מה שעשינו בשנות ה־90, (האם) אין יותר טוב מזה?

בשנות השהייה ברצועת הביטחון העמיק צה"ל את היערכותו במרחב שזכה בדיעבד לכינוי השגוי "רצועת ביטחון חדשה", וספג אבדות מפעילות הגרילה של חזבאללה. כבר אז הוזכרה לא אחת שיחתו הידועה של מפקד הכוחות האמריקניים בווייטנאם, גנרל ויליאם וסטמורלנד, עם הסנאטור ארנסט "פריץ" הוליניגס: "אנחנו הורגים אותם ביחס של עשרה לאחד", אמר וסטמורלנד. "לעם האמריקני לא אכפת מהעשרה; אכפת לו מהאחד", השיב הסנאטור. הדברים נותרו רלוונטיים גם היום:¹⁸ מוטב שלא להתבשם ממספר ההרוגים של האויב, אלא לשאול מה משיגה הפעלת הכוח בפועל.

בדיעבד, במשך רוב תקופת השהייה בלבנון לא בחן הדרג המדיני והצבאי הבכיר באופן ביקורתי את כדאיותה של רצועת הביטחון ביחס למטרה שלשמה הוקמה. הרמטכ"ל לשעבר רא"ל גדי איזנקוט טען כי חזבאללה העדיף לפגוע בכוחות צה"ל וצד"ל ברצועה, ורק כאשר התקשה בכך הגביר את הירי לעבר יישובי הצפון - שגם רצועת הביטחון לא הצליחה לסכל באופן ממשי. התובנה הזו, אף שהייתה ברורה למפקדים בשטח, חמקה מעיני הקברניטים.¹⁹

תא"ל (מיל') גיורא ענבר תיאר לימים רגע מפנה אישי במאי 1995: לאחר שכוח מסיירת צנחנים פגע בפעילי חזבאללה ושב לישראל, ירה הארגון קטיושות לעבר קריית שמונה. בשלב זה הבין שהשהייה בלבנון "הפכה מנכס לנטל".²⁰ בפועל הארגון פשוט ירה לעבר העורף האזרחי מעל לראשי החיילים. גם מפקד פיקוד הצפון דאז, אלוף עמירם לוין, הבין זאת, והמליץ לצאת למהלך התקפי קצר ולאחריו לנסיגה לגבול הבין-לאומי - המלצה שלא התקבלה.²¹ צה"ל נותר בלבנון חמש שנים נוספות.

מדוע אם כן להיערך ברצועה שלא מסכלת את הירי לצפון, שבעבר צד"ל סייע באחזקתה? הערך האמיתי באחזקת רצועה כזו תוך הרחקת האוכלוסייה ממנה טמון בביטול איום הפשיטה על היישובים, וכלחץ במשא ומתן עם לבנון. מאז 7 באוקטובר 2023 מנהלת ישראל מלחמה ארוכה באמצעות כלים ותפיסות שגובשו לניהול מלחמות קצרות. אויביה, מנגד, מבקשים להאריך את המערכה ולשחוק את כוחה.²² כוחות המילואים נועדו לפעול בפרקי זמן מוגבלים, והפעלתם המתמשכת גובה מחיר כבד מהחברה ומהמשק, זאת לצד האיום המתמשך על העורף ומתיחת היציבה הישראלית בכמה זירות במקביל:²³ בעזה, בלבנון, בסוריה, באיו"ש ובמרחבים הימיים.

החזקת מרחבי אבטחה אלה תגבה מחירים כבדים מצה"ל בכוחות ובמשאבים. צבא המילואים שחוק לאחר יותר משנתיים של לחימה עצימה, וכמוהו גם הצבא הסדיר. כמו כן, שאר הזירות הפעילות - מאיראן ועד רצועת עזה - מחייבות ניהול של המתח בין הלחימה, המשאבים והכוחות. לפיכך נדרשת חשיבה נוספת, היערכות משופרת ואף חשיבה על הסדרים שיסיימו את הלחימה בחלק מהזירות. יתרה מכך, הנחת העבודה שהכשל בפרוץ המלחמה היה שולי הביטחון הצרים של מפת ישראל מתעלמת מהעובדה שההגנה עליהם לקתה בחסר.²⁴

לא מן הנמנע שמערך הגנה טוב יותר, במוצבים בנויים היטב שבהם נשמרים מתח מבצעי, סד"כ מספיק ועקרונות הגנה ובהם הדדיות, היקפיות, עומק ועתודה היו בולמים לא מעט מהקטסטרופה. מכאן שעל ישראל לפתח כלים חדשים למלחמות ממושכות, בדומה לכלים שפותחו למב"ם, באופן שיאפשר לנהל אותן בלי שהחברה והמשק יחוו את כובד משקלן.

בדיעבד, לא מן הנמנע שהבחירה של ישראל בשורה ארוכה של מבצעים וסבבים שכאלו, נגד ארגוני וצבאות טרור, לפעול בגישה של ענישה (פעולות תגמול אם תרצו) נבעה מכך שעלותה של גישה זו ברורה (בוצעה פרובוקציה כזו וכזו ולפיכך ישראל תגבה מחיר כזה וכזה), תחומה בזמן ומרחב וכן חופש הפעולה של ישראל להמשיך או לעצור תלוי לא מעט ברצונה היא. כאשר לפעולה הצבאית מטרות אחרות, כמו הכרעה למשל, הרי שמדובר במבצע שעלותו, משכו, המשאבים הדרושים לו וגם הסיכונים בו אחרים לגמרי ולכן הוחלט לא פעם להימנע מכך.²⁵

לוחמי גולני בפעילות בדרום לבנון, אפריל 2026

מרחב האבטחה שתפס צה"ל בלבנון, המכונה "קו הנ"ט" שכן מטרתו היא למנוע ירי נ"ט ישיר על היישובים הוא מענה חלקי מאוד, שכן חזבאללה יכול לירות רקטות וכטב"מים גם לטווחים ארוכים יותר.²⁶ לכן מוטב גם לתאם ציפיות טוב יותר עם הציבור, להימנע מהבטחות ויעדים שהם בבחינת משאלת לב ולכוון למה שניתן להשיג בעת הזו.

ישראל יצאה למערכה בשותפות עם בעלת בריתה ארצות הברית ואף ששיתוף הפעולה הדוק בכל רמה מהאסטרטגית ועד הטקטית הרי שאין מדובר בשותפות שווה ועל ישראל לקבל על עצמה תכתיבים בהתאם לאינטרס האמריקני ובהתאם לאופן שבו האמריקנים רוצים לסיים את המערכה, ובכלל זה הפסקת האש בלבנון. אולם זוהי הפסקת אש שברירת, שכבר בימים שלאחריה כללה הפרות מצד חזבאללה בשורה של תקריות אש, ולא מן הנמנע שתקרוס והלחימה תתחדש.²⁷ בין שהלחימה תתחדש ובין שלא, בלבנון, בטווח הזמן הקרוב, החזקת השטח לצד היערכות נכונה של הכוחות משרתות את האינטרס הישראלי, במיוחד לנוכח העובדה שהמציאות לא בהכרח טומנת תפניות חיוביות לישראל.

יש להחזיק מרחב אבטחה בדרום לבנון, אולם עליו להישאר ריק מאוכלוסייה אזרחית כדי להקל על השליטה בו וכדי שישמש "קלף מיקוח" מול לבנון בכל משא ומתן, וכמו כן עליו להיות צר יחסית (בהתאם לטופוגרפיה). היערכות הכוח במרחב אבטחה זה צריכה לשלב בין הגנה נידת לנייחת, כך שעיקר הכוח ישלוט על נתיבי החדירה, ואילו באזור הגבול יישארו רק כוחות עתודה (עומק בהגנה) שיגבו את קו המגע במקום שהוא עלול להיפרץ (בעומק רצועת הביטחון) או להגנת היישובים והנכסים החיוניים לצד כוחות ההגמ"ר.

בה בעת, על ישראל לשמר את חופש הפעולה הישראלי למערכה אחרת של "כיסוח דשא",²⁸ קרי סיכול התעצמות ופעולות נגד כוחות צה"ל. את התמרון שנעשה עד כה יחליפו הפעלה חכמה של תשלובת מודיעין-מהלומה בשילוב תפיסה מבצעית התקפית של פשיטות, מארבים ומבצעים מיוחדים בעומק האופרטיבי ובעומק לבנון.²⁹ כך ייווצר הישא מצטבר שיחליש את חזבאללה ויתן לממשלת לבנון יציבה טובה מולו.

המחבר מודה לאלוף (מיל') יאיר גולן, לאלוף (מיל') ירון פינקלמן, לאלוף (מיל') נמרוד אלוני ולתא"ל (מיל') גיא חזות על הערותיהם הטובות למאמר.

לקבלת חומרים נוספים מבית "מערכות" לחצו כאן

להצטרפות לערוץ הטלגרם שלנו לחצו כאן

הערות

- [1] שמש, א' (2013). עוד ניצחון כזה.... משרד הביטחון, עמ' 100, 121–123
- [2] אלרון, ז' (2013). האבירות מחייבת: חטיבה 35 במלחמת לבנון השנייה. המחלקה להיסטוריה – תוה"ד, עמ' 386–454
- [3] שמש, א' (2013). עוד ניצחון כזה.... משרד הביטחון, עמ' 308
- [4] חזות, ג' (2024). צבא ההיי"טק וצבא הפרשים. מערכות ומודן, עמ' 238–239
- [5] מאטיס, מ' (אוגוסט 2009). התוצאות השליליות של המבצעים מוכוונות התוצא. מערכות 426, עמ' 66–71
- [6] מפקדת זרוע היבשה (ינואר 2012). מבצעי כוחות היבשה (כרך ראשון – מבוא). זרוע היבשה, יבשה 3-זי-6, עמ' 65
- [7] אלרון, ז' (2013). האבירות מחייבת: חטיבה 35 במלחמת לבנון השנייה. המחלקה להיסטוריה – תוה"ד, עמ' 139–185
- [8] שמחוני, ג' (2006). לויתן לבן. הוצאת גלורי, עמ' 92
- [9] זלמנוביץ, ב' (2023). מבצע ליטני. המחלקה להיסטוריה, עמ' 218–241
- [10] פינקל, מ' (2026, 27 באפריל). עלייתו המתמשכת של ארגון חזבאללה (2000–2024) ונפילתו המהירה (2024–2026). בין הקטבים
- [11] קובוביץ, י' (2026, 11 במרס). בניגוד לרושם שנוצר בישראל, חיזבאללה הצליח להציב כוחות של רדואן בדרום לבנון. הארץ
- [12] הראל, ע' (2026, 7 באפריל). הכוח העצום שהופעל נגד איראן הותיר את הנהגתה חלשה יותר, ועיקשת יותר. הארץ
- [13] שלום יתח, י' (2026, 13 באפריל). צה"ל משתלט על בינת ג'בייל: היערכות חיזבאללה, והכוחות שהפתיעו את המחבלים. 24NEWS; מערכת את"צ (2026, 13 באפריל). כוחות 98 השלימו כיתור והחלו בהתקפה בבינת ג'בייל בדרום לבנון. אתר צה"ל; בן קימון, א' (2026, 13 באפריל). 100 חוסלו, פחות מ-50 נשארו: הכיתור הושלם - וזו שיטת הפעולה בבינת ג'ביל שהפכה לסמל. Ynet
- [14] בלומנסון, מ' (1989). פאטון – האיש והאגדה. מערכות, עמ' 105
- [15] שובל, ל' (2026, 24 באפריל). הכלבה חשפה - והכוחות פעלו: שישה מחבלים חוסלו בבינת ג'בל. ישראל היום
- [16] שמאי, י' (2026, 22 במרס). להגיע למצב שחיזבאללה לא מאיים עוד – זה עניין של החלטה. מקור ראשון; ביטון רוזן, ה' (2026, 29 במרס). בתוך 5 שעות: כוחותינו כבשו שטח בעומק לבנון. ערוץ 14
- [17] לוי, ש' (2026, 7 באפריל). ספגו רקטות מ-100 מוקדים: גבורת הלוחמים בקרב הקשה בלבנון – והשאלות הקשות. מאקו
- [18] דנק, ע' (2026, 9 באפריל). אשליית הכוח וההצלחה המבצעית. הבלוג "שאלה אסטרטגית"
- [19] הראל, ע' ויששכרוף, א' (2008). קורי עכביש. ידיעות ספרים, עמ' 29
- [20] פרידמן, מ' ורוזנר, י' (2020, 27 באפריל). מלחמה בלי שם – חיים על קו אדום (1990–1997) - פרק 2. כאן
- [21] אשר, א' (2020, 23 באפריל). עדויות מריחן | אלוף (במיל') יאיר גולן. כאן
- [22] המחבר מודה לחברו, מר יותם הכהן, על תובנה חכמה זו
- [23] בן־גוריון, ד' (1955). צבא וביטחון. מערכות, עמ' 14
- [24] חזות, ג' (2024). צבא ההיי"טק וצבא הפרשים. מערכות ומודן, עמ' 333
- [25] ריאיון עם הרמטכ"ל לשעבר גבי אשכנזי, תל אביב, 24 בפברואר 2021
- [26] הראל, ע' (2026, 24 באפריל). טראמפ מאס במלחמה באיראן, וזה עדיין לא מבטיח שלא יחדש אותה. הארץ
- [27] ליס, י' וחורי, ג' (2026, 26 באפריל). נתניהו: חיזבאללה מפורר את הפסקת האש. תוקפים אותו לפי כללים שסיכמנו עם ארה"ב ולבנון. הארץ
- [28] ענבר, א' ושמיר, א' (דצמבר 2013). "כיסוח הדשא: האסטרטגיה של ישראל להתמודדות עם סכסוכים מתמשכים בלתי פתירים". מרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים, עיונים בביטחון המזרח התיכון 105
- [29] תמיר, מ' (2005). מלחמה ללא אות. מערכות, עמ' 172